

Färgstarka Strängnäs-spelemän

GUSTAF OCH GUNNAR SJÖGREN

också avstojande. Ramsan handlade bor i Stockholm och köttbullar och läsk har en pappa som är Förmodligen är C program Småbarnskv sociologerna. Det må bart att kunna ta in så konsekvent bidrar ga det svenska folket omstrukturerad som vårt samhälle — "Pe holm, tycker om kött att dricka och har e ingenjör".

gäller att levandegöra vår och söka få en riktig bild äkta spelman, som inte kan er, återger sina fäderneärv-der, finns det inget bättre el än att spela in dem på adspelaren är en förträfflig g, och i våra många arkiv a en stor mängd inspelade

Som 11-åring började Gunnar att spela. Morfadern köpte då en fiol för 5 kr i en lumpaffär åt sin dotterson, som snabbt lärde sig de första grunderna. 1920 kom han till Stockholm, där han arbetade i 40 år som målare vid Stockholms stads reningsverk. Nu är han pensionerad. Sedan några år tillbaka är han oförmögen att gå och sitter i sin rullstol. Trots detta är han solig och glad och får öm vård av sin rara fru. Det som kanske mest bidrar till hans goda humör är hans kära fiol, som han trakterar med fart och kläm.

Huvudsakligen spelar han låtar efter sin morfar, Karl Gustaf Sjögren. Denne var född 1836 i Västmanland och dog i Strängnäs 1925. Det var en färgstark spelman. Redan 1883 tecknade redaktör K P Leffler ned 1 71-år efter Gustaf Sjögren. Han var notbindare, lagade ryssjor och mjär- dar och pysslade med varjehanda. Han skötte på somrarna om trädgårdarna åt fint folk i Strängnäs. På söndagarna och ibland även på vardagarna var han orgeltrampare i domkyrkan. Han och en medhjälpare Zetterström skötte också om ringningen. Det var ett ansvarsfullt jobb att ringa i den stora klockan. Med hjälp av en brädlapp, som sattes mot kanten av klockan, fick de i gång den så, att kläppen slog jämna slag, när de satte i gång att trampa. Det kallades att gilla klockan.

Gustaf Sjögrens gumma hette Sofia. Det var ett duktigt och kavat fruntimmer. Det kunde nog behövas, ty ibland var spelmannen borta på bröllop 8 dagar i sträck, och då fick Sofia ensam sköta alla sysslor både inom- och utomhus. Det var inte lönt att gubben satte i gång och spelade inne i stugan, när gumman samtidigt var inne. Då åkte karlen ut. Mången gång kunde man få se spelmannen sitta och spela på en sten på gårdsplanen. Sin kära fiol förvarade under sina spelmanstärder i en ovanligt stabil fiollåda, som liknade en kort stock. Den var tung och drogs på en kälke under vintern och på en kärra under sommaren. Fiollådan tålde många och hårda törnar utan att det värdefulla innehållet tog någon skada.

Tillsammans med fillic Jan Ling, Musikhistoriska Museet, Stockholm, besökte jag förra året Gunnar Sjögren och spelade på bandspelare in 29 låtar. Av dessa är merparten, 23 st, polskor från Strängnäs, Aspö, Yttersele och Barva, 2 visor, 2 valser, 1 brudmarsch, 1 timplåt och 1 väk-

Gunnar Sjögren, född 1895 i Strängnäs, spelar sin morfars melodier med fart och kläm.

tarrop. De två sistnämnda ska jag behandla i en särskild artikel. Polskorna är till största delen åttondelspolskor, typiska för norra Sörmland. En del har text. De är sk vispolskor, som sjöngs till dans, när det inte fanns någon spelman tillgänglig. Marschen kallas Sorunda brudmarsch. Någon variant till den låten känner jag inte till.

Inte mindre än 23 st av de inspelade melodierna är efter morfadern. Gunnar Sjögren har lärt sig

låtarna på gehör. Varken han eller hans morfar kunde läsa noter. Här kan man således tala om muntlig tradition.

Det är en sak att spela in låtar, en annan sak att teckna upp dem. Nu har jag äntligen fått tid att sitta och lyssna till bandinspelningen och sätta i gång med det trägna och komplicerade jobbet som uppteckningen är. Men bandspelaren är som sagt ett förträffligt hjälpmedel. Om den gäller förvisso aposteln Pauli ord: Den är tålig och mild..., den förtörnas icke..., den fördrager all-

ting..., den uthärdar. Dessa goda egenskaper gör tåliga bandspelare; som jag fått notbilden klar. Det intressant är att jag uppteckningar efter Gunnar Sjögren 1883 med mina egna noter 83 år senare. Uppteckningar är i många fall autentiska.

Gustaf Sjögren mätte storhet till spelmannen. Men Gunnar Sjögren, han heller. Jag är mycket glad att jag fått deras gemensamma låtar inspelade och upptecknade. Det blir ett värdefullt tillskott till mansförbundets rikhaltiga arkiv. Gunnar Sjögren

Sjögren, 1836 — 1925, med hustrun Sofia.

Ofta blir det nog så, att skattekatt endast är till nytta för några få forskare. Det är ett eläget att teckna upp minneskrift. På det sättet får man både hör- och synbar bild av gamla

lagar blir de genuina gammalmodiga alltmör sällsynta. Men man träffe någon enstaka som har fäderneärvda låtar som rationer tillbaka. En sådan är Gunnar Sjögren, Askersundsgatan 10 i Strängnäs. Han är född 1895 i Strängnäs där han gick i skola. Hans farfar Karl Andersson och var notututaren i Strängnäs kyrka. Gunnar Andersson var en pojken, som nötte skolans Strängnäs folkskola 1902—1903. Han hade bli musikdirektör i Strängnäs sång en timme per vecka. Gunnar lärare i skolan var en av de som stod på att bestämma att bli åtiydd. En dag sa Gunnar till sin elev: Du Gunnar ska inlära dig Andersson. Det finns så många sånger. Du ska heta Sjögren din morfar! Därvid blev Gunnar lätt att byta namn på

kvinnligt